Metropolitný inštitút Bratislavy

Spracovanie výstupov dotazníkového prieskumu pre odbornú verejnosť

Urbanistická štúdia vinice

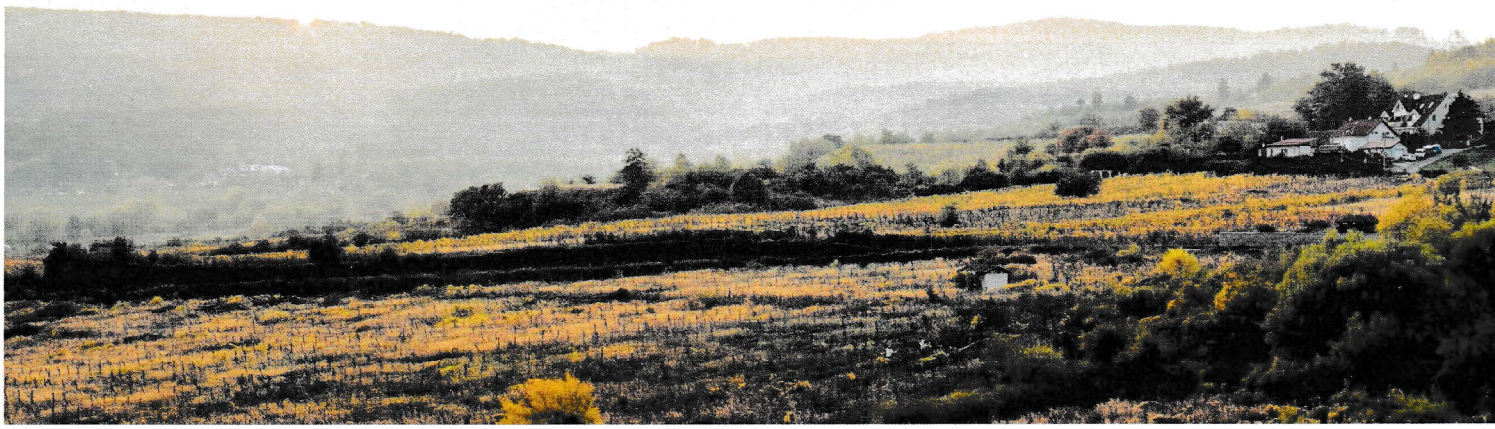

Primaciálne námestie 1
814 99 Bratislava
Slovensko

participacia@mib.sk

Metropolitný inštitút Bratislavy v spolupráci s Magistrátom Hlavného mesta Bratislavy pracujú na príprave zadania pre urbanistickú štúdiu viníc na území hlavného mesta. Našim cieľom je pripraviť podklad, ktorý bude využitý pre tvorbu nového územného plánu alebo pre zmenu toho existujúceho.

Urbanistická štúdia vinice sa bude primárne zaoberať identifikáciou stavu viníc území, možnosťami ich ochrany a zachovania, prípadne znovuobnovenia ucelených plôch vinohradov, pričom bude zároveň nevyhnutné sa v nej zaoberať aj možnosťami aktívneho využívania týchto plôch pre tento účel. Štúdia by zároveň mala priniesť aj odpovede na otázky pokiaľ až má siahať, a kde má byť situovaná potenciálna nová zástavba v prechodovom území medzi kompaktným mestom, rozvoľnenou zástavbou, vinohradníckou krajinou a lesom Malých Karpát s vyhodnotením všetkých limitov, ktoré sa v týchto územiach nachádzajú. Taktiež by mala preveriť možnosti sceľovania jestvujúcej rozdrobenej zástavby v krajine do kompozične a koncepčne ucelených celkov a overiť, aké sú kapacitné možnosti akejkoľvek novej zástavby z hľadiska dopravnej obsluhy a napojenia na technickú infraštruktúru.

Všetky dostupné informácie o UŠ vinice nájdete na: https://mib.sk/projekt/urbanisticka-studia-vinohrady/

Primaciálne námestie 1
814 99 Bratislava
Slovensko

participacia@mib.sk

Metropolitný inštitút Bratislavy

Spracovanie výstupov

Do dotazníkového prieskumu sa zapojilo 16 vinárov (100% oslovených), vinohradníkov alebo zástupcov/zástupkýň miestnej samosprávy či štátnej správy. Z celkového počtu predstavovalo **62,5 % aktívnych vinárov alebo vinohradníkov** a **37,5 % zástupcov a zástupkýň miestnej samosprávy/štátnej správy**.

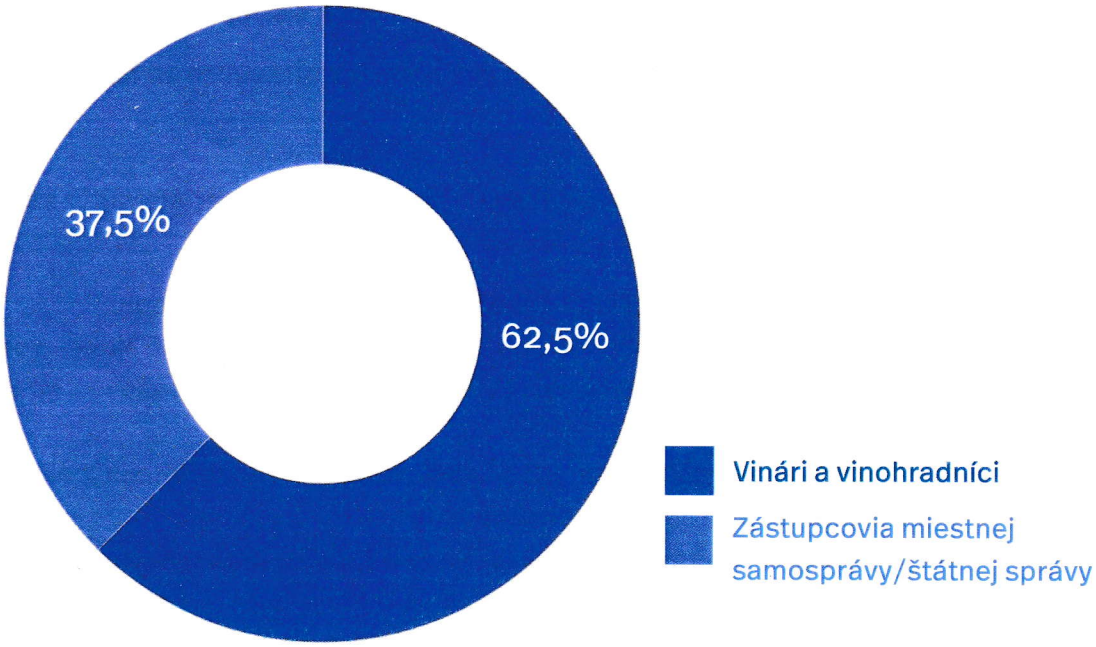

Zo všetkých 10 aktívnych vinárov alebo vinohradníkov zapojených do prieskumu, polovica hospodári na území **MČ Vajnory**, tretina hospodári v **MČ Nové Mesto** a tretina na území **MČ Rača**. Vzhľadom na to, že niektorí hospodária súčasne vo viacerých mestských častiach, odpovede sa prekrývajú a výsledný súčet je vyšší ako 100 %.

Viac ako polovica opýtaných vinárov alebo vinohradníkov hospodári na rozlohe **do 2 hektárov**.

Z aktívnych vinohradníkov a vinárov, ktorí vyplnili dotazník, takmer všetci (**80 %)**, používajú pri výrobe vína hrozno pestované **len na území Bratislavy**.

Primaciálne námestie 1
814 99 Bratislava
Slovensko
participacia@mib.sk

Metropolitný inštitút Bratislavy

Aké sú podľa pestovateľov potrebné minimálne výmery vinice?

Pestovatelia sa vo svojich odpovediach jednoznačne nezhodujú. Niektorí uvádzajú minimálnu potrebnú výmeru od 0,05 hektára - najčastejšia odpoveď bola v rozsahu **0,2 až 0,5 hektára**.

Jeden z vinohradníkov dodáva, že v súčasnosti je vo Vajnoroch množstvo vinohradníkov, ktorí obhospodarujú vinice od 0,2 hektára a disponujú jedným priestorom na spracovanie hrozna, jednou pivničnou miestnosťou na uskladnenie vína a jedným priestorom slúžiacim na uskladnenie ďalších potrebných pomôcok a strojov.

Len jeden respondent uviedol minimálnu potrebnú rozlohu vinice **20 hektárov**.

Aké je nevyhnutné hospodárske (technicko-materiálové) zázemie k obhospodarovaniu vinice?

- Traktor, garáž – základ pre obhospodarovanie vinohradu.
- Vinica, ktorá má rozlohu cca 2 ha potrebuje: traktor, rosič, pluh, okopavačka, vlečka, skladovacie priestory cca 100 m², prešovňa 50 m², preš 2 tony, mlynkoostopkovač.
- Pri výnose 5t/ha cca 3500 l vína na to stačia naozaj minimálne priestory. Povedzme 16 m² prešovňa a pivnica 20 m².
- Roky som obrábal iba 0,3 ha. Na to mi stačila prešovňa 20 m², sklad na víno 25 m², dva sklady spolu 30 m². Vybavenie pri tejto ploche - rotavátor s rozličnými zariadeniami, kosačka a vykášačka, postrekovacie zariadenia. Samozrejme rôzne nožnice a drobné náradie, postrekovačky. Potom sklad na chemikálie a hnojivá.
- Na výmeru 0,5 ha, z ktorej má vinohradník cca 4 t vie dopracovať 3000 litrov, čo je 4000 fliaš, čo je 8 klietok s fľaškami, na uskladnenie potrebuje minimálne plochu 60 m², jedna miestnosť na spracovanie hrozna a uskladnenie v nerezových nádržiach a druhá na skladovanie fliaš. Ráta sa s tým, že priestor pre agrotechniku má svoje miesto. Miesto na prešovanie, potrebný priestor je hlavne na skladovanie vína v nerezových nádobách a následne vo fľašiach.
- 0,2 ha vinice, 20 m² pivnice, priestor na sudy, mlynček, preš, stáčanie 25 m² na garáž na odloženie náradia, kosačky, mulčovača, kypriča, krovinorezu,

Primaciálne námestie 1
814 99 Bratislava
Slovensko
participacia@mib.sk

postrekovača, nástroje na kopanie, škrabanie, strihanie, plečkovanie, uskladnenie bedničiek, nádoby na stopky, nádoba na mletie, nádoba na odpad.

- Na 1 ha vinice - cca 30 m² na uskladnenie vína a prešovne, preš minimálne 250 l, 10-12 ks nerezových nádrží 2-3 250 l sudy.
- Táto otázka zas závisí od veľkosti obhospodarovanej plochy a profesionality vinohradníka. Garáž na odparkovanie traktora (ak nejaký má), potrebuje prístup k vode a elektrine, následne potrebuje spracovateľskú miestnosť, pivnicu a ideálne aj priestor na degustácie. Špecifikum Vajnor je to, že vinohrady sú ďaleko od obce a bolo by potrebné mať možnosť si takéto priestory vybudovať priamo pri vinohradoch, napríklad vo forme takzvanej "Kellergasse" – ako tomu je za hranicou v Rakúsku. Tým pádom by sa obmedzilo riziko disperznej výstavba vo vinohradoch, z ktorých by sa vykľuli nakoniec chaty a rodinné domy.
- Preš 100 l, pivnica 10 m², pri 0,25 ha vinice.

Pripravované alebo plánované územnoplánovacie dokumentácie, strategické dokumenty, alebo projekty revitalizácie v rámci území vinohradníckej krajiny :

- respondent/ka si myslí, že mesto Bratislava by malo vypracovať urbanistickú štúdiu v rámci celého karpatského masívu,
- MČ Rača má spracovanú urbanisticko-krajinársku štúdiu z 12/2012
- Zmeny a doplnky UPZ Devín I.,
- MČ Nové Mesto obstaráva: Územný plán zóny Podhorský pás - Kožiarka, Územný plán zóny Podhorský pás - Veľký varan/Slanec, UPN Z Koliba-Stráže 2020,
- MČ Nové Mesto plánuje obstarávať: ÚPN Z Podhorský pás - Pod strážami a Územný plán zóny Podhorský pás Vtáčnik-Briežky , PHSR 2022-2030 (budúci rok).

Metropolitný inštitút Bratislavy

Vítané aktivity vo viniciach

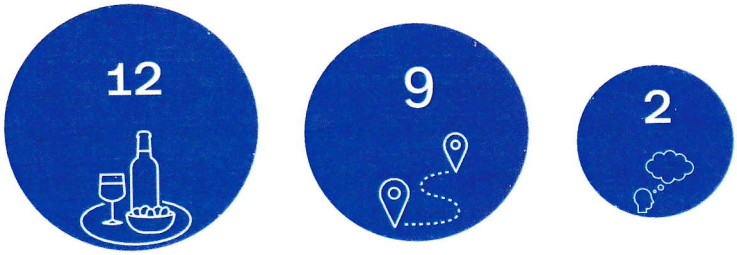

Gastro, degustácia vína a lokálnych produktov

Agroturizmus, turizmus a cykloturizmus

Vzdelávacie aktivity

Gastro, degustácia a predaj vína a lokálnych produktov patria medzi najžiadanejšie aktivity vo viniciach. Spolu s rôznymi formami turizmu (agroturizmus, cykloturizmus) by podľa respondentov a respondentiek boli prínosom pre rozvoj vinohradníckej tradície. Tieto aktivity môžu byť zároveň spojené so vzdelávaním návštevníkov viníc vo forme workshopov, náučných chodníkov a podobne.

Naopak, jeden z vinárov uvádza, že v prípadoch ak sa nejedná o vinohrad, ktorý je obhospodarovaný v bio režime, nie je odporúčané organizovať akékoľvek formy rekreácie a gastronómie na tomto území. Súčasne by sa malo jednať o aktivity, ktoré nenarúšajú činnosť samotných vinohradníkov.

Primaciálne námestie 1
814 99 Bratislava
Slovensko

participacia@mib.sk

Metropolitný inštitút Bratislavy

Nežiadúce aktivity vo viniciach

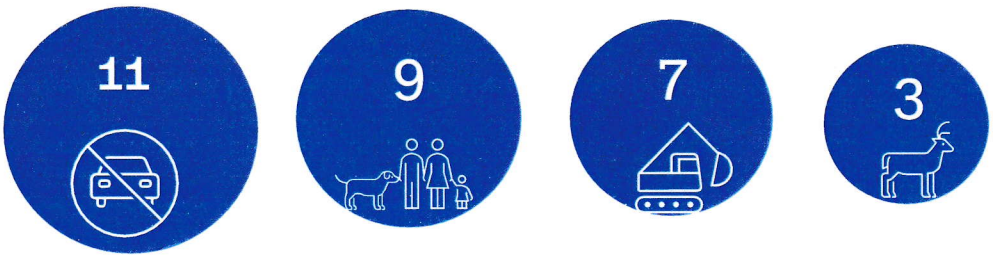

Vjazd motorových vozidiel

Voľný pohyb psov a ľudí

Development, súkromná výstavba

Voľný pohyb divej zveri

Medzi nežiaduce aktivity na území viníc patrí najmä vjazd motorových vozidiel bez povolenia a voľný pohyb ľudí a psov. Negatívne je vnímaný aj development a súkromná výstavba, ktorá podľa viacerých pestovateľov vedie k postupnému zanikaniu pôvodnej vinohradníckej krajiny. Chýbajúce oplotenie viníc ako aj ich zanedbávanie niektorými vlastníkmi vedie k pohybu divej zveri, ktorá následne ničí pestovanú úrodu viniča.

Primaciálne námestie 1
814 99 Bratislava
Slovensko

participacia@mib.sk

Metropolitný inštitút Bratislavy

Vítané aktivity v kontaktnom území

Turizmus | **Gastro** | **Infraštruktúra potrebná pre aktivity**

Medzi preferované aktivity v kontaktnom území patria rôzne formy turizmu, agroturizmu či cykloturizmu. Príležitosti pre gastro – rôzne formy občerstvenia, vínne cesty, degustácie a predaj lokálnych výrobkov sú tiež žiadané. Na to, aby mohli byť tieto aktivity vykonávané je podľa viacerých respondentov či respondentiek dôležité vybudovanie vhodnej infraštruktúry – zázemie, cestné komunikácie, mobiliár, ktoré vylepšia zážitok z týchto činností.

Primaciálne námestie 1
814 99 Bratislava
Slovensko

participacia@mib.sk

Metropolitný inštitút Bratislavy

Aké sú najzásadnejšie problémy v súvislosti so stavom viníc na území Bratislavy?

Vinári a vinohradníci najčastejšie uvádzajú problém nevysporiadaných **majetkovo-právnych vzťahov**, s čím sa spájajú nelogicky opačne orientované pozemky viníc. Podobne dôležitá je **nedostatočná alebo žiadna starostlivosť** zo strany majiteľov o svoje pozemky a následné nevymáhanie tzv. protiburinového zákona. Problémom je tiež chýbajúca **ochrana viníc** ako kultúrneho dedičstva.

Darí sa za posledných 30 rokov rozvíjať tradíciu vinohradníctva?

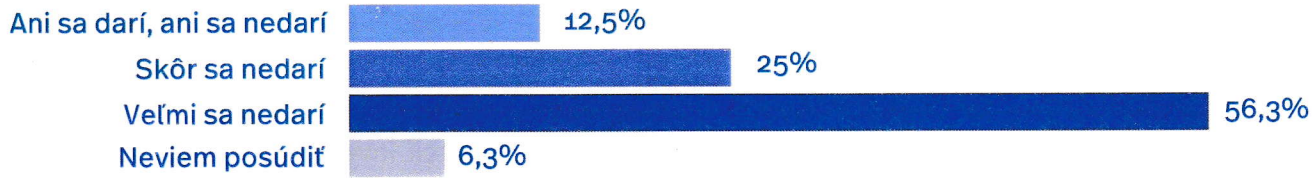

Viac ako 80 % opýtaných si myslí, že za posledných 30 rokov sa nedarí rozvíjať vinohradnícku tradíciu.

Primaciálne námestie 1
814 99 Bratislava
Slovensko

participacia@mib.sk

Metropolitný inštitút Bratislavy

Aké faktory ničia tradíciu vinohradníctva za posledných 30 rokov?

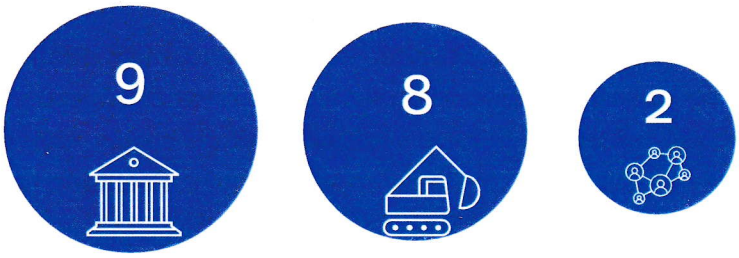

Absentujúca podpora štátu/samosprávy

Development, súkromná výstavba

Majetkovo-právne vzťahy

Respondenti a respondentky hodnotia ako problém absentujúcu podporu zo strany štátu alebo samosprávy, čím majú na mysli nedostatok financií investovaných do podpory vinohradníckej tradície ale aj chýbajúcu legislatívu. Ďalším problémom je development a súkromná výstavba na území vinohradníckej krajiny a nevysporiadané majetkovo-právne vzťahy.

V čom by sa malo zmeniť/zlepšiť súčasné legislatívne nastavenie ochrany viníc na <u>národnej úrovni</u>?

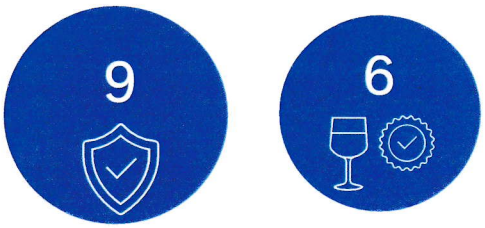

Chránené územie viníc

Garancia pôvodu vína

Na národnej úrovni požadujú respondenti a respondentky územnú ochranu viníc a garanciu pôvodu vína.

Primaciálne námestie 1
814 99 Bratislava
Slovensko

participacia@mib.sk

Metropolitný inštitút Bratislavy

V čom by sa malo zmeniť/zlepšiť súčasné legislatívne nastavenie ochrany viníc na lokálnej úrovni?

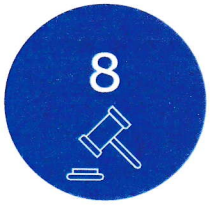

Vymáhanie tzv. protiburinového zákona

Vypracovanie a dodržiavanie územných plánov viníc

Z hľadiska lokálnej úrovne je dôležité vymáhanie tzv. protiburinového zákona, čím by sa vyriešil problém v súčasnosti neudržiavaných viníc niektorými majiteľmi. Vypracovanie územných plánov viníc, ktoré by boli následne vymáhané hodnotia ľudia ako podobne dôležité.

Lokality či oblasti vinohradov, ktoré by si zaslúžili zvýšený stupeň ochrany

- Devín
- Rača
- Vajnory, Vajnorská dolina až po Svätý Jur
- Celé územie Malých Karpát
- Ahoj-Briežky

Primaciálne námestie 1
814 99 Bratislava
Slovensko

participacia@mib.sk

Metropolitný inštitút Bratislavy

Vízia pre vinohradnícky rajón/vinohradnícku krajinu o 10 rokov [1]

Vinohradnícka krajina o 10 rokov by mala byť revitalizovaná a udržiavaná ekologickým spôsobom. Vďaka územným plánom by sa malo zabrániť zanedbávaniu vinohradov a viníc či zmene ich funkcie spolu s budovaním súkromných developerských projektov. Vinice by mali byť oplotené s cieľom ochrany úrody pred divou zverou, ale súčasne prístupné návštevníkom, ktorí budú navštevovať územie za účelom agroturizmu. Mesto a mestské časti by mali finančne podporovať pestovateľov, lokálny turizmus a propagovať tradíciu vinohradníctva a vinárstva. Vinohrady by mali byť miestom, ktoré slúži svojmu primárnemu účelu – pestovaniu viniča a jeho ďalšiemu spracovaniu, ale aj ako priestor určený pre rekreáciu obyvateľstva, ktoré bude svoje aktivity vykonávať s ohľadom na ochranu vinohradníckej krajiny a rešpektom voči vinohradníkom.

Odkazy od respondentov z dotazníka:

- Možnosť pozrieť list z ÚP z magistrátu niekedy spred schvaľovania UPZ Devín I. kde si hl. mesto vyhradzovalo akékoľvek "zasahovanie" do regulácie vinohradov, boli tam fajn argumenty ktoré možno stačí oprášiť.

- Je potrebné dbať na ochranu pred zverou a čiernymi skládkami.

- Potrebné riešenie problematiky ľudí bez domova, ktorí si na tomto území stavajú prístrešky alebo žijú v chatách a častokrát spôsobujú požiare.

- Aké kroky podnikne mesto hlavne čo sa týka stavebnej uzávery a nastavenia pravidiel vo viniciach?

- (Referencia) Komplexne spracovanú problematiku záchrany Vajnorských vinohradov nájdete na našom webe www.viavitis.sk.

[1] *Spracovaný text o vízii je súhrnom odpovedí z dotazníkového prieskumu.*